

Motion till riksdagen 2008/09:Ub31

av Marie Granlund m.fl. (s)
med anledning av prop. 2008/09:154

Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition 2008/09:154 Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande.

Vår syn på studentinflytande

Ett starkt studentinflytande är centralt i Sveriges modell för kvalitetssäkring och utveckling av högre utbildning. Dels genom att studenter deltar i kvalitetsutvärderingar på alla nivåer, från alla kursdeltagarnas kursutvärderingar till deltagande i de ansvariga myndigheternas granskning av grundutbildningen och forskningen inom hela vetenskapsområden, dels genom att studentkårerna själva initierar granskningar, tar upp kvalitetsbrister i upplägg och genomförande och kan ge egna förslag till kvalitetsstärkande åtgärder.

Vikten av ett starkt studentinflytande hänger vidare intimt samman med vår syn på studenterna som individer och som grupp, och på vår syn på högre utbildning. Vi menar – och detta är ett viktigt ställningstagande – att studenter är och ska vara självständiga och ansvarstagande. Studenter ska inte vara beroende av föräldrar och andra anhöriga, och de ska inte heller stå i ett beroendeförhållande gentemot stipendiegivare eller sina lärares gillande. Studenter är också kapabla att fatta kloka beslut och ta ansvar för hur deras utbildning och högskola utvecklas. Därmed knyter vi an till den ursprungliga tanken om vad en högskola eller ett universitet är – en sammanslutning av lärare och studenter – och tar avstånd från uppfattningen att studenter är ungdomar som står under fostran och ska vara passiva mottagare av kunskap.

Ur denna syn följer slutsatsen att studenter måste ha ett starkt studentinflytande. I dag bygger studentinflytandet på två pelare. Dels på studenternas formella rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ som berör deras utbildning och lärosätets utveckling, dels på deras goda praktiska

Fel! Okänt namn på

möjligheter att utöva detta formella inflytande. De möjligheterna finns i dag genom att alla studenter tillhör särskilda organ – studentkårer – som garanterar en viss kontinuitet i utbildningsbevakningen. Där kan studenter stötta varandra och förkovra sig i relevanta lagar och regler, utreda missförhållanden i fråga om utbildningskvaliteten och de studiesociala villkoren, komma med förslag på förbättringar och driva intern och utåtriktad opinion för dessa. Det går alltså inte att särskilja ett starkt studentinflytande från starka studentkårer.

I motsats till mycket av den rådande debatten ser vi kårobligatoriet i huvudsak som en praktisk fråga, ett sätt att organisera och garantera ett starkt studentinflytande, snarare än som en principiell fråga. Studentkårer är i praktiken en form av organ inom högskolorna, självstyrande från högskolan och samtidigt integrerade i högskolans verksamhet, snarare än vanliga ideella föreningar av politisk eller facklig karaktär. Enligt regeringens förslag kommer alla studenter att bli representerade av de representanter som studentkåren utser. Så skulle vara fallet även om representanterna utsågs på något annat sätt än genom studentkåren. Därmed faller en del av det principiella resonemang regeringen försöker föra – att ingen ska bli representerad mot sin vilja. Vår uppfattning är att dagens system fungerar väl och har en bred acceptans hos högskolornas ledning, personal och studenter. Samtidigt har vi respekt för de studenter som har synen att de blir tvingade till medlemskap i en förening de inte vill behöva tillhöra. Därför gick vi in med en positiv och pragmatisk inställning inför arbetet med att utreda kårobligatoriet. Riksdagens partier var eniga om att utreda om det fanns en möjlighet att bevara och utveckla studentinflytandet utan obligatorium. Det förslag regeringen nu presenterar uppfyller inte uppdraget från utbildningsutskottet, och därför bör riksdagen avslå propositionen.

Finansiering av studentinflytandet

Om staten ska ta över finansieringen av studentinflytandet från studenterna själva måste det vara en ersättning på en rimlig nivå. Även den nivå som utredningen föreslår skulle innebära att kvaliteten och omfattningen på utbildningsbevakningen minskade. Ytterst få ideella organisationer över huvud taget har medlemsavgifter som bärande intäkt. Statsanslag förmedlade av statliga myndigheter, del av offentligt partistöd eller stöd från ”moderorganisationer” är praxis för ungdoms- och studentorganisationer. Därför är det inte rimligt att anta att studentkårerna, ens om de skulle uppnå en relativt hög organisationsgrad bland de studerande, kan vidmakthålla en effektiv utbildningsbevakning genom medlemsavgifter från enskilt anslutna. Detta, och mot bakgrund av det ansträngda statsfinansiella läget, föranleder oss att avstyrka ett forcerat avskaffande av kårobligatoriet.

Nya uppgifter men inga nya pengar till högskolorna

Regeringen anger att högskolorna ska ta över ansvaret för studiesociala verksamheter där studentkårerna i dag i praktiken utför allt eller merparten av arbetet. Regeringen nämner särskilt information och rådgivning avseende studiestöd, socialförsäkringar och arbetslöshetsunderstöd, mottagningsverksamhet för svenska och utländska studenter till universitet och högskolor samt arbetslivskontakter. Inget av dessa områden är det i sig orimligt att lärosätena tar ett visst ansvar för eller rentav ett huvudansvar om studentkårerna inte har de ekonomiska förutsättningarna att bedriva verksamheten. Vi är dock starkt kritiska till att regeringen vill lägga fler uppgifter – och detta är verkligen uppgifter som har reella nya kostnader – på lärosätena utan att skjuta till mer resurser. Till frågan hör att regeringen vill öppna upp för att högskolorna ska ”finansIELlt stödja studentsammanslutningar i syfte att utveckla studiemiljön och utbildningarnas kvalitet”. Detta är oansvarigt och stärker argumenten för att kårobligatoriet inte ska avskaffas innan det finns en rimlig ekonomisk lösning för studentkårerna och lärosätena.

Kort omställningstid

Regeringens förslag innebär att propositionens innehåll skulle träda i kraft 13 månader efter riksdagens beslut. Oavsett vad man tror om studentkårernas möjligheter till frivilliga medlemsavgifter, att få andra externa bidrag eller att få anslag från lärosätena, är den enda rimliga slutsatsen att studentkårerna kommer att få en drastiskt försämrad ekonomi. Konsekvensen av detta blir med all sannolikhet uppsägningar av personal och lokaler. Vi menar att omställningstiden för studentkårerna blir alltför knapp.

Stockholm den 1 april 2009

Marie Granlund (s)

Mikael Damberg (s)

Louise Malmström (s)

Thomas Strand (s)

Roland Bäckman (s)

Agneta Lundberg (s)

Peter Hultqvist (s)

Caroline Helmersson-Olsson (s)